

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

СТ А Н О В И Щ Е

От: доц.д-р Надежда Йорданова Димова, Департамент „Икономика“, Нов български университет – София, професионално направление 3.8. „Икономика“ Научна специалност „Маркетинг“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност **3.8. Икономика „Организация и управление извън сферата на материалното производство“** (интелектуална собственост в творческите индустрии)

Автор на дисертационния труд: **Биляна Петьова Димитрова**

Тема на дисертационния труд:

„НАРУШЕНИЯ НА ПРАВА ВЪРХУ ХУДОЖЕСТВЕНА СОБСТВЕНОСТ В ИНТЕРАКТИВНА СРЕДА И ФОРМИ НА ЗАЩИТА“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1830/25.06.2025г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Докторантът е зачислен в задочна форма на обучение към катедра „Интелектуална собственост и технологичен трансфер“.

Докторантът е положил всичките си изпити успешно и изцяло е изпълнил индивидуалния си план.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е в обем от 266 страници, от които 256 страници основен текст /състоящ се от увод, три глави, заключение/, списък с използвана литература и приложения /57 бр./. Основният текст съдържа 18 броя таблици; 2 броя схеми и 13 броя визуално-комуникативни елементи – изображения и извадки. В дисертационния труд са направени 311 бележки под линия. Използваните информационни източници са 142, от които 58 източници научна литература, на български (34 източника) и английски език (24 източника), 27 нормативни документа и 57 цифрово базирани източници.

Авторът на дисертационния труд е докторант в задочна форма на обучение в катедра „Интелектуална собственост и технологичен трансфер“ при Бизнес Факултет на Университет за национално и световно стопанство – София.

Напълно приемам целта на дисертационният труд, която е въз основа на изследването да се направи аналитичен обзор на извършваните нарушения върху художествената собственост в интерактивна среда да предложи съвременни форми на защита, както и модели за управление на художествената собственост в интерактивна среда.

Считам за уместни и добре структурирани увода, отделните глави, заключението, използваната литература и приложенията. Литературата, която е посочена и цитирана от докторанта е напълно достатъчна и свидетелства за отлична научна основа, въз основа на която е структурирана самата дисертация.

Първа глава има теоретико-познавателен характер. Извършен е исторически преглед на възникването и развитието на художествената собственост, възникването на интерактивната среда, както и възникването на художествената собственост в интерактивна среда.

В глава втора, на първо място е извършен икономически анализ на база представени статистически данни за приходите, които се генерират от творческите индустрии, както и загубите от извършваните нарушения на ХС в интерактивна среда в ЕС.

В трета глава от дисертационното изследване са разгледани съществуващите форми на защита на художествена собственост в интерактивна среда, а именно *правни и технически средства за защита*. Правните средства включват действия по гражданскоправна защита, административноправна, наказателноправна защита.

Дисертационният труд отговаря на всички изисквания за изготвяне на подобен род разработки с научно значение.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

След като се направи обстоен анализ на посочените приноси може да се заключи, че посочените от докторанта научни приноси са добре формулирани и концептуално постигнати.

Целта и задачите, които са формулирани в увода са постигнати напълно.

Избраната методология за анализ е богата, многоаспектна, интересна и напълно в съподчиненост с изследваната проблематика.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Докторантът посочва следните приноси на дисертационния труд, а именно:

***Научни приноси:**

1. Изведени са **11 вида нарушения/престъпления** срещу художествена собственост в интерактивна среда, които доминират както общеевропейската, така и българската практика.

2. Изведени и ясно обособени са **правните, техническите и организационните** мерки за противодействие на тези 11 вида най-често срещани нарушения/престъпления срещу художествена собственост в интерактивна среда.

***Научно-приложни приноси:**

1. Предложени са организационни способности за **мониторинг**, както и приложимите в мониторинга **инструменти**, базирани на изкуствен интелект, като инструментите позволяват откриване на сходно и/или идентично съдържание в интерактивна среда на защитени обекти на художествена собственост;

2. Разработени са **три модела на управление, с оглед риска от нарушения** на обекти на художествена собственост в интерактивна среда: Активен модел на управление, Балансиран модел на управление и Пасивен модел на управление, приложими в ежедневната работа на всички категории правоносители.

Приемам и двата вида приноси, но с критика по отношение на това, че би могло да се разширят и да се разбият на още няколко и двата вида приноси.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По проблематиката на дисертацията са публикувани 5 бр. научни статии в български научни издания, съдържащи данни, изводи и резултати, от които: 1 бр. виздание, индексирани и реферирани в специфични бази от данни, 1 бр. в издание от националния референтен списък и 3бр. в нереперирани научни издания. Включени са примери от практиката, които позволяват по-задълбоченото вникване в същността, свързана с нарушенията на права върху художествена собственост в интерактивна среда и формите на защита.

Тези публикации са напълно достатъчни и изчерпателно отразяват основните моменти от дисертационния труд.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът, който докторантът е представил е с отлично съдържание, изчерпателен и напълно съответства на съдържанието на дисертационния труд и е съобразен с правилата за структура и съдържание. Считаю, че коректно представя в синтезиран вид изпълненото от докторанта научно изследване и постигнатите резултати от него.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към докторанта имам препоръка да публикува своето изследване в монографичен труд, за да бъде достъпно изследването до по-широк кръг от читатели.

Имам и един въпрос:

1.Коя форма на защита е най-ефективна при нарушенията върху художествената собственост в интерактивна среда?

8. Заключение

Представеният дисертационен труд на **Биляна Петьова Димитрова** на тема: **„Нарушения за права върху художествена собственост в интерактивна среда и форми на защита“** е посветен на специфична проблематика, която задълбочено е изследвана и притежава всички необходими качества за да бъде оценена с висока положителна оценка.

Въз основа на гореизложеното и съгласно законовите изисквания, мога да заключа, че докторантът **Биляна Петьова Димитрова** притежава необходимите и изискуеми качества за придобиването на ОНС „доктор“.

Въз основа на това, предлагам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на докторант **Биляна Петьова Димитрова** в професионално направление **3.8. Икономика „Организация и управление извън сферата на материалното производство“** (интелектуална собственост в творческите индустрии)

06.08.2025г.

гр.София

Подпис:

/доц.д-р Надежда Димова/

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

OPINION

From: Assoc. Prof. Dr. Nadezhda Yordanova Dimova, Department of Economics, New Bulgarian University – Sofia, professional field 3.8. "Economics" Scientific specialty "Marketing"

Regarding: dissertation for the award of the educational and scientific degree "doctor" in scientific specialty 3.8. Economics "Organization and Management Outside the Sphere of Material Production" (Intellectual Property in Creative Industries)

Author of the dissertation: Bilyana Petyova Dimitrova

Topic of the dissertation:

"INFRINGEMENTS OF ARTISTIC PROPERTY RIGHTS IN INTERACTIVE ENVIRONMENT AND FORMS OF PROTECTION"

Basis for submitting the opinion: participation in the scientific jury for the defense of the dissertation according to Order No. 1830/25.06.2025 of the Rector of the UNWE.

1. Information about the dissertation candidate

The doctoral candidate is enrolled in a part-time form of study at the Department of "Intellectual Property and Technology Transfer".

The doctoral candidate has successfully passed all his exams and has fully fulfilled his individual plan.

2. General characteristics of the presented dissertation work

The dissertation work is 266 pages long, of which 256 pages are the main text /consisting of an introduction, three chapters, a conclusion/, a list of used literature and appendices /57 pages/. The main text contains 18 tables; 2 diagrams and 13 visual-communicative elements – images and excerpts. 311 footnotes have been made in the dissertation work. The information sources used are

142, of which 58 sources are scientific literature, in Bulgarian (34 sources) and English (24 sources), 27 regulatory documents and 57 digitally based sources.

The author of the dissertation work is a doctoral student in part-time study at the Department of "Intellectual Property and Technology Transfer" at the Business Faculty of the University of National and World Economy – Sofia.

I fully accept the goal of the dissertation, which is based on the research to make an analytical overview of the violations of artistic property in an interactive environment to propose modern forms of protection, as well as models for managing artistic property in an interactive environment.

I consider the introduction, individual chapters, conclusion, used literature and appendices to be relevant and well-structured. The literature that is indicated and cited by the doctoral student is completely sufficient and testifies to an excellent scientific basis on which the dissertation itself is structured.

The first chapter is of a theoretical and cognitive nature. A historical review of the emergence and development of artistic property, the emergence of the interactive environment, as well as the emergence of artistic property in an interactive environment is carried out.

In the second chapter, first of all, an economic analysis is carried out based on presented statistical data on the revenues generated by the creative industries, as well as the losses from the violations of HS in an interactive environment in the EU.

The third chapter of the dissertation study examines the existing forms of protection of artistic property in an interactive environment, namely legal and technical means of protection. Legal means include actions under civil law protection, administrative law, criminal law protection.

The dissertation work meets all the requirements for preparing such a type of work with scientific significance.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

After a thorough analysis of the indicated contributions, it can be concluded that the scientific contributions indicated by the doctoral student are well formulated and conceptually achieved.

The goal and tasks formulated in the introduction have been fully achieved.

The chosen methodology for analysis is rich, multifaceted, interesting and fully subordinate to the researched issues.

4. Assessment of scientific and applied scientific contributions

The doctoral candidate points out the following contributions of the dissertation work, namely:

*Scientific contributions:

1. 11 types of violations/crimes against artistic property in an interactive environment have been identified, which dominate both the European and Bulgarian practice.

2. The legal, technical and organizational measures to counteract these 11 types of most common violations/crimes against artistic property in an interactive environment have been identified and clearly distinguished.

*Scientific and applied contributions:

1. Organizational methods for monitoring have been proposed, as well as the tools applicable in monitoring, based on artificial intelligence, as the tools allow the detection of similar and/or identical content in an interactive environment of protected objects of artistic property;

2. Three management models have been developed, taking into account the risk of infringement of artistic property objects in an interactive environment: Active management model, Balanced management model and Passive management model, applicable in the daily work of all categories of rights.

I accept both types of contributions, but with criticism that they could be expanded and broken down into several more contributions of both types.

5. Evaluation of publications on the dissertation

On the issues of the dissertation, 5 scientific articles have been published in Bulgarian scientific publications, containing data, conclusions and results, of which: 1 article, indexed and referenced in specific databases, 1 in an edition from the national reference list and 3 in non-refereed scientific publications. Examples from practice are included, which allow for a deeper insight into the essence related to infringements of artistic property rights in an interactive environment and the forms of protection.

These publications are completely sufficient and comprehensively reflect the main points of the dissertation work.

6. Evaluation of the abstract

The abstract that the doctoral student has presented has excellent content, is comprehensive and fully corresponds to the content of the dissertation work and is in accordance with the rules for structure and content. I believe that it correctly presents in a synthesized form the scientific research carried out by the doctoral student and the results achieved from it.

7. Critical notes, recommendations and questions

I have a recommendation for the doctoral student to publish his research in a monographic work, so that the research is accessible to a wider circle of readers.

I also have one question:

1. Which form of protection is most effective in cases of infringements of artistic property in an interactive environment?

8. Conclusion

The presented dissertation work of **Bilyana Petyova Dimitrova** on the topic: **“Infringements of artistic property rights in an interactive environment and forms of protection”** is dedicated to a specific issue, which has been thoroughly researched and possesses all the necessary qualities to be evaluated with a high positive assessment.

Based on the above and in accordance with the legal requirements, I can conclude that the doctoral student Bilyana Petyova Dimitrova possesses the necessary and required qualities for the acquisition of the ONS “Doctor”.

Based on this, I propose to the esteemed members of the scientific jury to award the educational and scientific degree “Doctor” to the doctoral student Bilyana Petyova Dimitrova in the professional field 3.8. Economics “Organization and management outside the sphere of material production” (intellectual property in the creative industries)

06.08.2025.

Sofia

Signature:

/Assoc. Prof. Dr. Nadezhda Dimova/